

Mint kiderült, a sugárfertőzés számtalan egyéb reakció mellett bőr-, vér-, májproblémákat, az endokrin rendszer betegségeit, leukémiát, belső vérzést, alacsony vérszétszámot, hányingert és állandó keloid hegeket okoz. Sok csecsemő, akit még az anyaméhben ért sugárzás, agysérült, fejlődésében visszamaradott vagy fogyatékos lett. A túlélőknek meg kellett birkózniuk annak az emlékével, amit Robert Jay Lifton pszichiáter könyvében a „halálos pusztítás nyomán hirtelen és egész lényt betöltően bekövetkező személyes megsemmisülés érzésének” nevez.

Southard hitelessége a témát illetően vitathatatlan. Már folyékonyan beszélt japánul, amikor végzős középiskolai osztályával először jutott el Nagaszakiba. Felnőttként számtalanszor járt ott, és így átfogó interjút tudott készíteni számos atombomba-túlélővel (japánul *hibakusával*), akiknek a fizikai trauma és romló egészsége még nem gyengítette emlékezetét.

A nukleáris kazán túlélőként Nagaszaki áldozatainak a remény és az állhatatosság példaképvé kellett volna válniuk. Mint most kiderült, sok japán szemében azonban ők a szegény, sőt a közgúny tárgyai voltak. A legironikusabb, hogy ezeket az áldozatokat, egy groteszk tudományos kísérlet áldozatait, saját honfitársaik is groteszk figuraként kezelték. Még elitélendőbb az a diszkrimináció, amely a *hibakusák* gyermekeivel és unokáival szemben nyilvánul meg évtizedekkel az események után. Ha felfedik kilétüket, az akár munkahelyi alkalmazásuk megtagadását vagy házassági szándékaik megghiúsulását is jelenheti.

A tárgy nehézsége ellenére Southard magával ragadó elbeszélő stílusban ír, ezzel lendíti át az olvasót a nukleáris megsemmisítés és utóhatása fantazmagórikus horrorján. A téma természetéből adódóan azonban könyörtelen beszámolójához az olvasóknak meg kell erősíteniük magukat. Southard egy fiatal nőről ír, aki a robbanás után a romok között bolyong, vödört cipel, „a vödörben egy fiatal lányka feje, mindössze ennyit talált meg a családjából”.

Megkérdeztem Southardot, hogyan volt képes érzelmileg megbirkózni beszélgető alanyainak megrázó beszámolójával.

„Gyakran szünetet kellett tartanom, hogy befejezzek egy szegmenst – magyarázta, hozzáté-

ve, hogy az egyik, ami segítette, „az a gondolat volt, hogy ezeket a történeteket el kell mesélni, és ha a túlélők ezt kibírták, akkor én is meg fogom találni a módját, hogy írjak róla.”

Ez eszembe juttatta, hogy mit mondott munkája értelmét keresve a frontvonalon dolgozó Emma Daly hadi tudósító: „a cél az, hogy senki se mentegetőzhessen: én nem is tudtam.”

(*The Japan Times*)

Oliver Wang

Kínai negyed

Erika Lee *The Making of Asian America: A History* [Az ázsiai Amerika létrehozásának története] c. műve (Simon & Schuster, 2015, 519 pp.)

Erika Lee magával ragadó, „The Making of Asian America: A History” [Az ázsiai Amerika létrehozásának története] című könyvében azt állítja, hogy az ázsiai-amerikaiak folyamatosan a „jó ázsiaiak” és „rossz ázsiaiak” címkei között elhelyezkedő skálán mozognak – a bevándorlásuk és letelepedésük hátterében álló változékony és gyakran „ellentmondásos politikai játszmáktól függően. „Megvetett kisebbség” voltunk, amikor az ázsiai bevándorlók a 19. és 20. század elején a fehérek munkahelyeit fenyegették, mégis, a hidegháború óta a „minta-kisebbség” kifejezéssel illették őket, amely felértékelte az amerikai meritokrácia ígéretét. Az a szeszélyes könnyedség, amellyel ezeket a címkeket cseréltetik, jól mutatja, hogy ingatag társadalmi helyzetük milyen mértékben nyugszik azon, hogy mennyire tekintik őket hasznosnak: mint olcsó munkaerőt, mint antikommunista emigránsokat, vagy mint túlteljesítőket, akik arra hívtak, hogy sikerükkel megszegyenítsenek más színes bőrű közösségeket. Miközben végrehajtották ezt a „feladatot”, mondja Lee, az ázsiai-amerikaiak nemcsak újra-definiálták a bevándorlási politikát és a származási kategóriákat, hanem „a valódi tartalmát [is] annak, hogy mit jelent amerikaiak lenni”.

Lee összehasonlító történetírása nyomon követi számtalan ázsiai-amerikai csoport tapasztalatát az 1850-es évek kaliforniai kínai munkásaitól az 1980-as évek minnesotai hmong menekültjeiig. Lee egyetemi tanárként oktat történelmet, és széleskörűen hasznosítja mind a primer, mind a szekunder forrásokat, hogy összegyűjtse azokat a történeteket, amelyeket aztán könyvébe foglal. E tekintetben a „The Making of Asian America” jelentős hasonlóságot mutat több más, az ázsiai-amerikaiak történetét feldolgozó terjedelmes, átfogó művel, a legnyilvánvalóbb módon Ronald Takaki „Strangers From a Different Shore.” [Idegenek egy másik partról] című könyvével, amelyet először 1989-ben publikáltak. Lee könyvével nem tér el radikálisan az elődeitől, csak amennyiben lényeges és hasznos módon írja felül az ismereteket a látókör szélesítésével, és – időnként – a vizsgálatok elmélyítésével.

Vegyünk egy példát: könyvének egyik legizgalmasabb fejezete, a „Border Crossings and Border Enforcement” [Határátlépés és határrendészet], azoknak a kevésbé ismert, de figyelemreméltó történeteknek a mélyére hatol, amelyek arról számolnak be, hogy hogyan talált több tízezer kínai és japán utat az Egyesült Államokba annak ellenére, hogy a törvény sorompót állított emigrációjuk elé. A Lee által „kirekesztés-korszak”-nak nevezett időszak során – amely az 1882-es „kínai kirekesztés-törvénnyel” [Chinese Exclusion Act] kezdődött – elszánt emigránsok a kanadai és mexikói határon átkelő vonatok vagonjaiban, vagy a Kubából és Jamaicából induló hajókon rejtőztek el. Az ázsiaiak Egyesült Államokba való csempészése a kanadai és mexikói őslakos, valamint görög és olasz embercsempészek jól jövedelmező, multietnikus üzleti tevékenysége lett. Sokan odáig merészkedtek, hogy klienseiket elmaszkírozták, hogy más származásúnak tűnjenek, ily módon tévesztve meg a határőröket. Lee idéz egy 1904-ben, a buffalói újságban megjelent történetet arról, hogy a kanadai határnál hogyan álcázták rutinszerűen a kínaiakat amerikai őslakosoknak, akiket „<i>«indian viseletbe» öltöztettek és orvosi szasszafrászt raktak a kosarukba”.

Lee felhívja a figyelmet arra a fontos tényre, hogy mivel az „első emigránsok, akiket kizártak

az Egyesült Államokból, az ázsiaiak voltak, ők lettek az első dokumentálatlan bevándorlók”; és mint ilyenek, az úgynevezett illegális bevándorlók körül kialakult gyakori össznemzeti pánik célpontjaivá is váltak. Az 1900-as években kormányhivatalnokok különleges egységeket alakítottak, hogy „kínaiakra vadásszanak”, miközben az 1920-as évek törvényhozói arról panaszkodtak, hogy a mexikói határ mentén még egy „kínai fal” sem lenne képes „permanens megoldást biztosítani”. (A párhuzam a közelmúltbeli – ázsiaiak bevándorlása ellen gerjesztett – hisztéria és a jelenlegi légkör – amellyel a latin bevándorlók kénytelenek szembenézni – között egyszerre nyilvánvaló és tanulságos.)

Ezek a határ menti drámák arra emlékeztetnek minket, hogy az ázsiai-amerikai történelem folyama ténylegesen két elkülönülő ágra vált szét, köszönhetően a kirekesztés-korszaknak, amely tudatosan kizárt bizonyos ázsiai csoportokat az Egyesült Államokból. Ezek a káros bevándorlási törvények az ázsiai-amerikaiakkal szembeni hazai hangulat mélypontját jelentették, nagymértékben a nativisták [A nativizmus – bevándorlókkal szemben a már ott születetteknek kedvező politikai irányzat] és a fehér munkásosztály agitációja miatt. Hatalmas nemzetközi nyomásra volt szükség a XX. században ahhoz, hogy bekövetkezzen a teljes fordulat, ami azzal vette kezdetét, hogy a II. világháborúban szűkecséssé vált a kínaiak besorozása a Japán elleni háborúban (mindezt akkor, amikor a japán-amerikaiakat internáló táborokba kényszerítették). Aztán következett a hidegháború, majd az „égető” konfliktusok Koreában és Délkelet-Ázsiában, amelyek mindenféle új ázsiai szövetségeket és ellenségeket teremtettek. Vegyük még hozzá a polgárjogi mozgalom hajtóerejét is, és már el is érteztünk a fordulóponthoz, az 1965-ös bevándorlási és nemzetiségi törvény [Immigration and Nationality Act] megszületéséhez.

Ezzel a jogalkotók véget vetettek a ténylegesen 40 éve, az 1924-es igen szigorú bevándorlási törvény [Immigration Act] óta tartó bevándorlási moratóriumnak. A törvény azóta több tízmillió új bevándorlónak tette lehetővé a törvényes belépést, de komikus módon annak még leglelkesebb támogatói is alábecsülték az 1965-ös törvényben

rejlő potenciált. Amikor Lyndon B. Johnson elnök aláírta a törvényjavaslatot, kijelentette, hogy az hatályon kívül helyezi a korábbi, „Amerika fogalmával teljes mértékben értelmében ellentétes” irányelveket, ugyanakkor ismét biztosította a közvéleményt arról, hogy a javaslat „nem lesz hatással milliók életére. Nem fogja átstrukturálni mindennapjainkat”. Lee hidegvérrel vág vissza válaszával: „Az elnök tévedése bebizonyosodott”, és amellett érvel, hogy „az Egyesült Államok társadalmának, valamint minden szektorának átstrukturálásával” az 1965-ös törvény „megváltoztatta az ázsiai-Amerika és az Egyesült Államok történetének irányát”.

A törvény alapvetően változtatta meg a családok történetének irányát. Így kaphatták meg szüleim a letelepedett státuszt, miután 1968-ban egyetemi hallgatókként megérkeztek Tajvanból. Ez a jogállás pedig lehetővé tette számukra, hogy éljenek a törvény által nyújtott „családegysítési” joggal, pártfogolják testvéreiket, akik aztán ugyanezt tették családjaikkal. Az 1980-as években második generációs kínai, tajvani, koreai, vietnámi és indiai gyerekek zárt közösségében nőttek fel Kaliforniában; magunkra egy idő után úgy tekintettem, mint a „’65 utániak”-ra. Ennek egyik következménye az, hogy amikor Ronald Takiki és Sucheng Tang kulcsfontosságú, az ázsiai-amerikaiak történetét bemutató műveit olvasom – olyan kánon ez, amelyhez sejtésem szerint Erika Lee is hamarosan csatlakozik – bámulatosnak tartom azt, ahogyan betekintést nyújtanak a ’65 előtti ázsiai-Amerikába, ugyanakkor sosem voltam elégedett azzal, ahogyan a közösség ’65 utáni átalakulását vizsgálták.

Ez nem valami rájuk jellemző tudományos hiányosság, legkevésbé sem az Lee nagyszabású művében. A ’65 utáni fejezetei beszámolnak arról, hogy hogyan alakul ki hatalmas változatosság és komplexitás a 24 elkülönülő, óriási jövedelmi és oktatásbeli egyenlőtlenségeket mutató etnikai csoportból létrejött soknyelvű közösségben. Minnesotai lakosként és tanárként lényeges fejezetet szentel azoknak a kihívásoknak, amelyekkel a hmong-menekültek – az amerikai kormány által a vietnámi háborút követően áttelepített több tízezer politikai üldözött – kénytelenek szembenézni. Tárgyalja az 1960-as évek vége és a 70-es

évek ázsiai-amerikai mozgalmának jelentőségét, amely létrehozta magát az „ázsiai-amerikai” fogalmát, a könyvét pedig olyan kulcsfontosságú példák kiemelésével zárja, amelyek bemutatják, hogyan mobilizálták magukat politikailag az ázsiai-amerikaiak.

Mi több, átfogó történettudományi művében Lee elődeihez hasonlóan nagy hangsúlyt helyez a külső politikai és gazdasági erők bemutatására – amelyek hatására az ázsiaiakat befogadták vagy kitoloncolták, toborozták vagy kirekesztették, a „jó” vagy a „rossz” címkével látták el. Ezek ésszerű, szükséges szempontok annak megértéséhez, hogy hogyan jött létre az ázsiai-amerikai származási és nemzetiségi csoport. Amikor azonban ezek a történettudományi művek a ’65 utáni, jelenkorig tartó korszakkal foglalkoznak, azon kapom magam, hogy többet akarok tudni az „ázsiai-amerikai létről”, azaz arról, ahogyan a csoporton belül definiáltuk a helyünket, értékünket, identitásunkat és kultúránkat.

Természetesen az már a sors fíntora, hogy az 1965-ös törvény az ilyen jellegű munkát végtelenül bonyolulttá tette, mert ezt a közöséget szakadatlanul formálják az új bevándorlók, akik számára az „ázsiai-Amerika” kifejezés nem jelent többet egy népszámlálási kérdőív jelölőnégyzeténél. Ebből a szempontból mind az „ázsiai-Amerika”, mind az „ázsiai-amerikai lét” fogalmát folyamatosan újraértelmezzük, amivel új kérdések vizsgálatára sarkalljuk a kiszámíthatatlan jövő történéseit.

(The New York Times – Sunday Book Review)

Séverin Graveleau

Az Égalité mítosza: van-e egyenlőség a francia iskolákban?

Interjú Marie Duru-Bellat szociológussal

Marie Duru-Bellat szociológus, a párizsi Sciences Po professzor emeritusza és a Szociológiai Változáskutató Intézet